మాయ

నల్వంకల దూరందూరాన పర్వతాలపై పర్వతాలు సంధ్యా సూర్యరశ్మిలో సుందరంగా కన్పడుతున్నాయి వృక్ష లతాదుల దళాలు ధగధగ లాడుతున్నాయి. నివాసాలు చేరుతూన్న పక్షుల కలకల నినాదాలు నదికెరటాల గలగలలతో పందెం వేస్తున్నాయి. నదిఒడ్డున ఛత్రపురంలో కొండపై తెల్లరాతితో కట్టబడిన జనార్ధనస్వామి ఆలయం నీరెండలో శోభాయమానంగా కన్పట్టుతున్నది.

సంధ్యవాయువు మెల్ల మెల్లగా నదీ వక్షస్థలంమీదుగా పయనించుచుతున్నది. సూర్యబింబం క్రమక్రమంగా దిగంతాలలోనికి క్రుంకుతున్నది. సంధ్యాకాశం కుంకుమవర్ణ వస్త్రం. ధరించింది. అందమైన ఆ ప్రకృతిరేఖలను పత్రంపై పదిలపరచి సుధాకర్ తలెత్తిచూచేసరికి మెల్లగా అంబరమంతా సుధావర్షం కురిపించే చంద్రుడు అప్పుడే పైకెగబ్రాకుతున్నాడు. నదికి ఇరువంకలనున్న సాంద్రనీల వృక్షాల నీడలు నదిపై దట్టంగా పళపరచుకొంటున్నాయి, నదిలో అక్కడక్కడ ఒకటి రెండుపడవలు తేలియాడుతున్నాయి. నదీతీరానవున్న ఛత్రపురం దీపాలతో కళకళలాడుతున్నది.

పడవ అప్పుడే నదీగర్భాన్ని వదిలి ఒడ్డుకుచేర ప్రయత్నిస్తున్నది. పల్లెపదం పాడుకుంటూౌన్న పడవ సరంగు తెర చాప దించి మెల్లగా వచ్చి సుధాకర్ దగ్గర కూర్చున్నాడు.

"అయితే బాబూ, తమరు ఈడకి కొత్తా? ఎప్పుడూ సూసిన గేపకం లేదు" అని ప్రశ్నించాడు చిరునవ్వుతో. "ఔ"నన్నట్లు తలవూపాడు సుధాకర్.

"అయితే ఇంతదాక తమరు గీత్తున్నయ్యేటిబాబు?"

అదే చిరునవ్వుతో సమాధాన మిచ్చాడు సుధాకర్. "బొమ్మలు" అని? అంతకంటె చెప్పినా ఆ పల్లెటూరి పడవ సరంగుకు అర్థ కాదని అతడి ఊహ. కాని ముసిలాడు ఘటికుడు.

"మడుసుల పటాలుకూడ గియ్యగలరా. బాబూ. మీరు?"

"గీస్తాను?" సరంగు కుతూహలం సుధాకరుని ముగ్ధుణ్ణి చేసింది.

"బాబూ! అయితే తమరు జమీందారుబాబు ఇంటి కెళ్తుండారు. నాకు తెల్సు"

సుధాకర్ విసుగ్గాపెట్టాడు ముఖం. 'కొంపదీసి పిచ్చి వాడు కాదుగదా!' అనుకున్నాడు.

"ఏంబాబు? ఎట్లా చెప్పావనుకుంటున్నారా? మాయా దేవిగారి బొమ్మ గియ్యటాని కొచ్చారు కదూ!"

"మాయాదేవా?" ఆశ్చర్యపోయాడు సుధాకర్. "అసలీ ఊరే నే నెరుగను, పట్నంపోతున్నాను. ఎవరిగురించో అడుగుతున్నావు నువ్వు."

"అట్లాగా బాబూ! నాకు తెలియదులెండి. మా జమీందారు బాబు రాణిగారిబొమ్మ గీయించాలని చూస్తున్నారు. కాని ఎక్కడా దొరకటంలేదు. మీరుగాని అందుకొచ్చారేమో అనుకొన్నాను."

"దొరకకపోవడ మేమిటి?" ఆశ్చరంగా అడిగాడు సుధాకర్.

"ప్చ్, అదొక కథబాబు! ఆ యమ్మపేరు మాయాదేవి. అందాలబొమ్మ. గొప్ప గుణవతి జమీందారు బాబుకు తగిన ఇల్లాలని అందరూ మురిసిపోయేరు.

ఆ మురిపెం మృత్యుదేవత చూడలేకపోయింది. తిరుపతి ఎల్తుంటే దారిలో కారు బోల్తాపడి ఆతల్లి చచ్చిపోయింది. మంచాళ్ళని దేవుడు తొందరగా పిల్చుకుపోతాడట! నిండా పాతికేళ్లైనా లేవు." కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు సరంగు.

"పాపం!" సానుభూతి చూపాడు శ్రోత.

"ఎందరెందరొచ్చినా యేసిన బొమ్మ జమీందారు బాబుకు నచ్చటంలేదు సాక్షాత్తూ ఆ యమ్మ నిలబడినట్లే యేసేవోరు కావాలట. ఆ తల్లి లేదన్న బెంగ ఒకటీ, బొమ్మయినా లేదనే బాధ ఒకటీ ఆ బాబుకు, దివాణ మందర్నీ,

ప్రజలందర్నీ ప్రేమంగా చూచేది. ఎవర్నీ నొప్పించని తల్లి భర్తనంతన్యాయం చేసిపోయింది.''

తల పంకించాడు సుధాకర్. అందిలో పడవ ఒడ్డు జేరింది.

''వస్తాను తాతా,'' అంటూ దిగి నడక సాగించాడు సుధాకర్;

రాత్రి సుమారు ఏడుగంటలై వుంటుంది. పల్లెటూరు కావడంవల్ల అప్పుడే సద్దుమణుగుతున్నది. పొలాలనుంచి తిరిగి వస్తూన్న ఏడెనమండుగురు రైతులు ఎవ్వరూ తారసపడలేదు. ఊరికి ఓ చివర, పెద్దతోటలో ఒక మేడ పొలాలమధ్యగా వుంది. దీపాలు లేకుండా, చుట్టూ జడ అల్లుకు పోయినట్లున్న చెట్లతో ఒకవిధమైన భయోత్పాతం కలిగిస్తున్నది. 'పాపం! ఇదేనేమో జమీందారు మేడ! కళా కాంతులు లేకుండా వుంది' సానుభూతి దలుస్తూ దాటిపోబోయాడు,

ఒక ఏడెనిమిది అడుగులువేసి పొలిమేరలు దాటాడో లేదో—ఎందుకో అకారణంగా శరీరం జలదరించింది. అడుగు ముందుకు వేయలేకపోయాడు. 'పాపం! అమితంగా ప్రేమించిన భార్య వియోగమే గాక ఆమె చిత్రమైనా లేక ఎంత బాధపడుతున్నాడో జమీందారు! విషయం తెలిసి, చిత్ర కళా నిపుణుడినై ఉండి ఇలా వెళ్ళిపోవడం న్యాయమేనా? భావ్యంకాదు' అనుకుంటూ వెనుకకు రెండడుగులు వేశాడు.

'కాని వెళ్ళితే ఏమనుకుంటారు? అంతటి జమీందారు నాలో మాట్లాడుతాడా? అయినా పడవవాడిమాట సాధారణంగా జేసుకుని ప్రవర్తించడ మేమిటి? అందులో యదార్థమెంతో,' అనిపించి మళ్ళీ ముందుకు సాగిపోయాడు.

అలా ద్వైధీభావాలతో రెండుమైళ్ళు నడచి రైల్వే స్టేషను జేరుకొనేసరికి రైలు సిద్ధంగా ప్లాట్‌ఫారంపై నిలిచి వుంది. టికెట్టుకోసం త్వరత్వరగా వెళ్ళబోతున్న అతడు, "ఏమండీ! ఈ రైలు ఎటుపోతుంది?" అనడుగుతూన్న స్త్రీ కంఠం వినిపించి, ఆగి, వెనుదిరిగి చూచాడు. కళ్లుమిరుమిట్లు గొలుపుతూన్న ఆ సౌందర్యాన్ని చూచిన వెంటనే నేత్రాలు వాటంతటవే క్రిందికి వాలిపోయాయి. "ఇలా పట్నం మీదుగా పోతుంది." అని చెప్పుతూండగానే రైలు ఒక్కసారి కూత వేసి బయలేరింది. అది పల్లెటూరు, అట్టేసేపాగవు రైళ్లు. ఆస్త్రీ ఆటంకంవల్ల ఆ రైలుదాటిపోయింది సుధాకర్‌కు. అన్నిమైళ్ళు నడచినా లేనిది, రైలు అందక పోయేసరికి మాత్రం అలసట; నీరసం ఆవరించేశాయి. మళ్ళీ మరుసటి రాత్రికి కాని తను వెళ్ళే బండిలేదు, మెయిలూ, ఎక్స్‌ప్రెస్సూ అసలక్కడ ఆగవు. అదేమో దిక్కూ మొక్కూలేని శుద్ధ పల్లెటూరి స్టేషను. భోజనం కాదు సరికదా, ఒక్కసోడా కూడా గతివుండదు, 'ఇంతకూ ఎవరా స్త్రీ' అనుకొంటూ ప్రక్కకు చూచాడు, ఆమె లే దక్కడ.

చేసేది లేక ఉస్సురంటూ వెనుదిరిగాడు. తిరిగి నడిచి నడచి ఛత్రపురం చేరేసరికి పదకొండైంది. 'ఈ పల్లెటూళ్లో

మాత్రం. కాస్త ఏదైనా కడుపునింపగల దుకాణంవుంటుందా ఈ రాత్రివేళకి కనీసం ఈ రాత్రికి ఆశ్రయమైనా దొరికితే బాగుండును' అనుకొంటూ పొలాలనుంచి ఊళ్లోకి వస్తూన్న గడ్డిబళ్ళను ఆపుచేశాడు. "పొరుగూరివాడిని. ఈ రాత్రికి ఎక్కడైనా కాస్త చోటు దొరుకుతుందా?" అనడిగాను.

"దానికేం బాబూ? కాస్త చోటుకు భాగ్యమా? ఎక్కడైనా వుండొచ్చు." అన్నాడు ఒకతడు.

"తమరెవరో మంచింటోరు లాగున్నారు. అక్కడా ఇక్కడా ఎందుకు? జమీందారు బాబు గొప్పదాత! దివాణంలో ఎప్పుడూ అన్నదానం దండిగా జరుగుతూంటుంది. అక్కడికే ఎల్లండి మర్యాదగా చూస్తారు."

"ఇల్లు గుర్తు చెప్పగలరా?"

"అదిగో, ఆ ప్రక్కతోటలో కన్పించే మేడేబాబూ. ఎల్లండి."

తటపటాయిస్తూ నిల్చున్నాడు సుధాకర్.

"అనుమానమెుద్దు బాబూ, ఆ మేడ అలాగుందనా? ఆ తల్లి ఉన్నప్పుడెంత వైభోగంగా ఉండేది! ఎప్పుడూ దీపావళిలాగే. అసలు దీపం తీసేవారా? తలపు వేసేవారా? ఎప్పుడూ వంటకాలు వండుతూనే ఉండేవారు," నిట్టూర్చాడు ఆ బండి అతడు.

"తప్పక వెళ్ళతాను." స్థిరనిశ్చయంతో వడివడిగా ముందుకు నడిచాడు సుధాకర్, 'అంత ఉత్తమురాలు

కాబోలు ఆ జమీందారిణి, చనిపోయినా శాశ్వతంగా జీవించే ఉంది. తన ప్రజల మనసులలో!' అనుకొంటూ.

చీకటి రాత్రి! దూరాన బళ్ళచక్రాల శబ్దం. ఎడ్ల గంటల సవ్వడీ మినహా మరే సందడిలేదు. గంభీర నిశ్శబ్దం ఆవరించింది. కుక్కల అరుపులు భయంకరంగా వినిపిస్తున్నాయి. ఆకాశం మేఘాచ్ఛాదితమై తారకలను లోకం దృష్టినుంచి మరుగుపరచింది. మధ్య మధ్య మెరిసే మెరుపుల కాంతిలో భూతాలలాటి చెట్లు కన్పించి కలవరపెడ్తున్నాయి.

గేటుదగ్గర కొంతసేపు నిలబడ్డాడు సుధాకర్ ఆలోచిస్తూ, ఎలా పిలవాలో తెలియడంలేదు. అంతలో దేవుడు దయదలచినట్లు 'ఎవరూ?' అనే సన్నని కంఠం విన్పించడం, ఆ వెంటనే గేటు తెరుచుకోవడం జరిగాయి. సుధాకర్ గుండె గుభిల్లుమంది. కఠినత్వం మిళితమైన తీయని కంఠం అది. స్త్రీ కంఠం!

"నా పేరు సుధాకర్ ఈ రాత్రి అతిథిగా వచ్చాను" అన్నాడు తడబడుతూ, ఆ వ్యక్తిని పరీక్షగా చూడ ప్రయత్నిస్తూ ఒక్క మెరుపు మెరిసింది. కనులు జిగేలుమన్నాయి ఆతటిల్లతకా, తటిల్లతను మించి మెరుస్తున్న తన్వంగిని చూచాడు.

"రండి లోపలకు" మృదువుగా ఆహ్వానించింది.

"జమీందారుగారు........"అర్ధోక్తిలో ఆపేసి అలాగే నిల్చున్నాడు కదలక.

"ఊళ్ళో లేరు. అయినా తమకు గౌరవలోపం జరుగదు రండి."

మరో మెరుపు! వెన్నంటి పెళపెళ ఉరుము, ఎక్కడో పిడుగు పడిన శబ్దం! ఆ వెనుకనే హోరుగాలితో చెలరేగిన వాన! ఎందుకో సుధాకర్‌ను ఎన్నడూ లేని భయసంకోచాలావహించాయి. భవనం వైపుగా సాగిపోతూన్న ఆమెను మౌనంగా అనుసరించాడు. ఇంచుమించు ఫర్లాంగుమేర ఉన్న ఆవరణ అంతా నడచి మేడ వరండా మెట్లెక్కుతూ 'రండి!' అని వెనుదిరిగింది. మౌనంగా అనుసరిస్తూన్న సుధాకర్ ఆలోచనలు పరిపరివిధాల పోతున్నాయి. 'భయంకరంగా, నిర్జనంగా ఉన్న ఇంత పెద్దతోటలో ఈ సమయంలో ఈ స్త్రీ ఒంటరిగా ఎందుకు తిరుగుతున్నట్టు? అయినా జమీందారీ కుటుంబాల సరదా లెలావుంటాయో మరి! నాకెందుకు.' లోలోనే తర్కించుకు నవ్వుకుంటూ ఆమె వెనుక అడుగులు వేస్తున్నాడు. ఎంత వడిగా నడచినా ఆమె నడక నందుకో లేకుండా వున్నాడు.

రెండంతస్థులు దాటి, మూడవ అంతస్థులోనికి తీసుకు వెళ్ళింది ఆ స్త్రీ, సుదాకర్‌ను. వరండాలలో నౌకర్లు నిద్ర పోతున్నారు. ఎవరికీ మెలకువ రాలేదు, ఆమె లేపలేదు. ఎక్కడో లోపలి గదులలో ఒకటి రెండు దీపాలు వెలుగుతున్నాయి సాకొత్తూ లంకంత మేడ!

ఒకగది తెరిచి, "ఉండండి, ఇప్పుడే వస్తాను" అంటూ వెళ్ళిపోయింది. 'ఎంత వేగం ఆ నడక!' ఆశ్చర్యపోతూ నిల

బడిన అతడు దీపంతో తిరిగివస్తూన్న ఆమెను చూచి మరింత ఆశ్చర్యపోతూ స్థాణువైపోయాడు. 'ఆమె! రైల్వేస్టేషన్‌లో తనను పలుకరించిన స్త్రీ! పాలనురుగువంటి శ్వేతవస్త్రాలు, వాని ధవళతను ధిక్కరిస్తూన్న శరీరకాంతి! సిగనిండుగా మల్లె పూలు?'

"ఇందులో వుండవచ్చు మీరు" దీపం గదిలోవుంచి వెళ్ళిపోయి తిరిగి అయిదునిముషాలలో వచ్చింది. ఒకచేతిలో తినుబండారాల పళ్ళెం, మరోచేతిలో వెండి మరచెంబుతో నీళ్ళు!

"అట్లే నిల్చున్నారు, కూర్చోండి, తీసుకోండి" అంది పళ్ళెరం బల్లపై వుంచుతూ.

మౌనంగా ఆమె చెప్పినట్లు చెయ్యసాగాడు. రసగుల్లా మైసూర్‌పాక్, మోహన్‌బాగ్—చాలా రుచిగా ఉన్నాయి. గదంతా పరీక్షచేస్తూ తింటూన్న అతడు కొంచెం ఆశ్చర్య పోయాడు, నిండా బూజులు. సామాగ్రి అంతా దుమ్ము కొట్టుకుపోయి ఉంది. నేలంతా అడుగుమందాన దుమ్మూ, దూగర గోడమూలల పెద్ద సాలెగూళ్ళు భయంకరంగా కన్పి స్తున్నాయి. ఒక వ్యక్తి దర్జాగా ఏలోటూ లేకుండా గడిపి వెయ్యవచ్చు ఆ గదిలో. కాని దీర్ఘకాలంనుంచీ మనుషులు మసలకుండా ఇవ్వాళే తాళం తీసినట్లుంది.

"ఏమిటలా చూస్తున్నారు?"

ఆ ప్రశ్నకు ఉలిక్కిపడి ఆమెవైపు దృష్టి త్రిప్పాడు సుధాకర్. ఏమిటా చూపులంత తీక్ష్ణంగా ఉన్నాయి? ఆ

కంఠంలో ఆ తీవ్రత ఏమిటి? కాని ఎంత సౌందర్యవతి! ఏమా తుందో జమీందారుగారికి? పాలలో కడిగిన ముత్యంలాగా ఎంతందంగా ఉంది!

"జమీందారు గారొచ్చేవరకూ మరి నేను........" ఎందుకో అతడికి మాట తడబడుచున్నది. బహుశః స్త్రీలతో అంత చనువుగా మాట్లాడటం అలవాటు లేక కావచ్చు, అందులోనూ ఇది జమీందార్ల ఇల్లు!

"జమీందారుగార్ని కల్సుకోవాలా? మాయాదేవి చిత్రం వేయడాని కొచ్చారనుకుంటాను?"

"మాయాదేవిగారా?"

"అవును. స్వర్గస్తురాలైన జమీందారిణి" అదే కఠిన స్వరం.

"అందుకే వచ్చాను. నేను చిత్రకారుడిననీ మీకెలా తెలుసును;" ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు తడబాటు విస్మరించి.

ఈసారి తడబడటం ఆమె వంతైంది. "ఏమో అలా అనిపించింది" అంది నవ్వుతూ.

ఆ నవ్వుకూడా అంత కఠినంగా ఉందేమిటి!

"ఈ మధ్య జమీందారుగారు చిత్రకారుల కోసమై చూస్తున్నారు. ఎవరెవరో వస్తున్నారు మీరుకూడా అలాగే కావచ్చని ఊహించాను."

"ఓహో! జమీందార్లు కాదూ మరి? వారికి చాలా ఫోటో లిదివరకే ఉండి ఉండాలి?"

సమాధానంగా ఖంగుమంది ఆ స్త్రీ కంఠస్వరం. "మాయాదేవి ఒక జమీందారు పుత్రిక. మరో జమీందారు భార్య! ఘోషా స్త్రీ."

కఠినమైన ఆ జవాబుకు కలవరపడ్డాడు సుధాకర్, "చిత్తం. క్షమించండి."

"జమీందారుగారు రెండురోజులలో వస్తారు. అంత వరకు మీ రిక్కడ ఉండవచ్చు. నౌకర్లు మీ కేం కావాలో చూస్తారు" కూర్చున్నచోటునుంచి లేచిందా స్త్రీ.

"పోనీ మళ్ళా వస్తానేండి. రెండురోజులు ఊరికే కూర్చోవడమా?"

"ఏం! తోచదా? అంతవరకు నా చిత్రం వెయ్యండి. గీసేవాళ్ళ చేతులూ, వ్రాసేవాళ్ళ చేతులూ ఊరుకోవట కదూ?"

చకితుడై చూచాడతడు. 'నిజమే. చిత్రకారుని కుంచెను చకచకా నడపగల సౌందర్యవతి అని తనకు చూడగానే అనిపించింది. కాని ఎవరో ఈమె! ఒంటిపై ఒక్క నగకూడా లేదు. బహుశః దాసీయేమో! జమీందార్ల యింటి పరిచారికలుకూడా యింత అందంగా ఉంటారు కాబోలు!

"ఎక్కడికో ప్రయాణంపై వెళ్లుతున్నారు కదూ? ఇక్కడికే వచ్చానని అబద్ధాలాడుతారేం?"

ఆలోచనలో ఉన్న అతడు అదిరిపడ్డాడు తన సందేహం తీర్చుకోగల అవకాశమూ చిక్కిందని కొంచం సంతోషించాడు.

"మీరు స్టేషన్ నుంచి నా కంటె చాల ముందుగా వచ్చినట్లున్నారే? ఎలా వచ్చారు?"

"మీరు నడిచివచ్చారా!" అన్నదామె. అంతేకాని తనెలా వచ్చిందీ చెప్పలేదు. 'బహుశః ఏ కారుమీదైనా వచ్చిందేమో!' అతడిని ఆలోచనలలో వదలివేసి ఆమె సుడిగాలిలా వెళ్ళిపోయింది.

'హమ్మయ్య!' తేలికగా ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు సుధాకర్. ఎందువల్లనో ఆమె వెళ్ళిపోయాక ఎండలోనుండి నీడకు వచ్చినంత సుఖంగా వుంది. పై ఉత్తరీయం తీసి స్టాండుకు తగిలించి దీపం హెచ్చించి పైన తగిలించాడు. మూసివున్న కిటికీ తలుపులు తీయడానికి కొంత బలప్రయోగమే చేయవలసివచ్చింది. బయట చీకటి భయంకరంగా తాండవమాడుతున్నది; మెల్లగా తన సూట్ కేస్ తెరచి సరకులు తీసుకోసాగాడు.

అప్పటినుండి తెల్లవారుఝాము మూడుగంటలవరకు తదేకధ్యానంతో చిత్రం గీసిన సుధాకర్ అలసటగా వెనుతిరిగి వచ్చి ప్రక్కపై వాలుతూ ఒక్కసారి ఉలిక్కిపడ్డాడు. గుమ్మందగ్గర నిలువునా ఆమె!

"ఏదో చిత్రం గీస్తున్నారే! నాదేనా?"

"అవును, గియ్యమన్నారుగా? కాని మీరు లోపలికెలా వచ్చారు? ఇంత రాత్రివేళ యింకా నిద్రపోలేదుగా?"

"ఏమైనా కావాలేమోనని వచ్చాను మీరు లోపల గడియ వెయ్యలేదుగా?" అంటూ వెళ్ళిపోయింది. కాని గడియ పెట్టినట్లు అతడికి బాగా గుర్తు.

మర్నాడు ఉదయం సుధాకర్ మెలకువ వచ్చాక కొద్దిసేపలాగే పడుకొని ఎదురుచూచాడు, తనకోసం ఎవరైనా నౌకర్లు వస్తారేమోనని. కాని పావుగంట గడచినా ఎవ్వరూ రాలేదు. అసలా అంతస్తులో అలికిడే లేదు. కాకుల అరుపులు, పక్షుల కిలకిలలు అంతకంతకూ అధికమా తున్నాయి. క్రిందిభాగంలోను, ఆవరణలోను మనుషులు తిరిగిన సవ్వడీ అస్పష్టంగా మాటలూ వినవస్తున్నాయి. భాస్కరుడు ఆకాశంలో పైకెగబ్రాకుతున్నాడు.

విసిగి ప్రక్కపైనుంచి లేచి వెళ్లాడు సుధాకర్. పొడుగైన వరండాలూ, హాలూ అన్నీ తిరిగి తిరిగి మెట్లెక్క డున్నాయో వెతుక్కోవడమే గగనమైంది. రాత్రిచీకటిలో రావడంవల్ల గుర్తులేదు. ఛ, ఎంత గలీజుగా ఉంది? ఎందరు నౌకర్లుంటేనేం? ఇల్లాలు లేని యిల్లు!

మెట్లుదిగి వస్తున్న సుధాకర్‌ను క్రింది వరండాలో ఉన్న నౌకర్లూ, గుమాస్తా అలాగే గ్రుడ్లప్పగించి చూస్తూ ఉండిపోయారు. ఏ మానవాతీత వ్యక్తినో వింత జంతువునో చూచినట్లు, రాత్రి తనరాక వారికి తెలియక అలా చూస్తు న్నారని భావించిన సుధాకర్, దగ్గరగా వెళ్ళి తనను తెలియ పరుచుకున్నాడు.

గుమస్తా మర్యాదగా నమస్కరించాడు. కాని అను మానపు దృష్టులు అలాగే వున్నాయి.

"ఏమలా చూస్తారు?" ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు సుధాకర్.

"తమకు రాత్రి గేటుతీసిన వారెవరండి?" వినయంగా ప్రశ్నించాడు గుమాస్తా.

"ఆమె ఎవరో నాకు తెలియదు." సందిగ్ధంగా సమా ధాన మిచ్చాడు సుధాకర్.

"అయితే వంటామో, లేక దాసీల్లో ఎవరో, మూర్ఖులు. వాళ్ళకు తెలియదులెండి." అప్పన్నా, పైన అయ్యగారి సామానూ అవీ ఎక్కడున్నాయో చూచి క్రింది అంతస్తు లోకి మార్చు." అని ఆర్డరు జారీచేశాడు నౌకరుకు.

"ఏమండీ. ఆ అభ్యంతరం? అక్కడ నాకేం కష్టంగా లేదు."

"అది కాదండీ." తటపటాయిస్తూ తల తడుము కున్నాడు గుమాస్తా.

"చెప్పండి,"

"ఆ రోజులలో ఆ మూడవ అంతస్తు అంతా జమీం దారిణిగారికోసం ప్రత్యేకించాడు జమీందారుగారు. ఆయన దివాణంలో ఉన్నంతసేపూ మాయాదేవిగారితో ఆపై గదు లలోనే గడిపేవారు. కాని అమ్మగారిని అకాలమృత్యువు

పట్టుకుపోయింది; అయ్యగారిని విరక్తి ఆవరించింది. ఈ ప్రపంచంలో యింకెవరూ మాయాదేవితో సరిపోలరనీ. ఆమె నివసించిన గదులలో అడుగుపెట్టే అర్హతలేదనీ వాని నలాగే విడిచిపెట్టారు. మాయాదేవిగారి మరణంనాడు మూసిన తలుపులు మళ్ళీ తెరువలేదు. మరి రాత్రి మిమ్మల నక్కడకు తీసుకెళ్ళిన వారెవరో ఆశ్చర్యంగానే ఉంది."

"సుధాకర్ కూడ ఆశ్చర్యపోయాడు. "నాకు తెలియక ఆవిడ మాటప్రకారం ఆ గదిలో బసచేశాను. మీకందరికీ కష్టం కలిగించినందుకు విచారిస్తున్నాను;" అన్నాడు తల వాల్చి సిగ్గుపడుతూ.

"దాని కేమండీ? అయ్యగారి కిష్టంలేక కాని మరే కారణమూ లేదు. ఇంటినిండా బంధువు లుండడంవల్ల ఖాళీ లేక పరిచారిక లెవరైనా సాహసించారేమో! ఇప్పుడు మార్చేస్తాంగా?"

"ఒక్క మనవి. జమీందారుగా రూళ్ళో లేరని చెప్పా రామె నాకు?"

"అవునండీ. అయితే?"

"వారు వచ్చి ఆజ్ఞయిచ్చేవరకూ నేను వట్టినే ఉండడ మెందుకని రాత్రే ఒకచిత్రం వెయ్యడం ప్రారంభించాడు. కదిపితే అదీ పాడైపోతుంది,"

అందరూ ముఖ ముఖాలు చూచుకున్నారు.

"మరేలాగండీ? జమీందారుబాబు ఉగ్రులై పోతారు.

ఒక్కక్షణం ఆలోచించాడు సుధాకర్. "నాను చాల సౌమ్యులని విన్నాను. నేను, స్వయంగా విన్నవించు కుంటాను."

"మరి మీ ఇష్టం;" అయిష్టంగానే అంగీకరించాడు గుమాస్తా. సుధాకర్‌కు ప్రత్యేకంగా ఒకనౌకర్ని కేటాయించి వెళ్ళిపోయాడు ఆయన.

అతడి స్నానానికి నీళ్ళు తోడుతూ కాఫీ ఫలహారా లిస్తూ అనేకసంగతులు చెప్పాడు నౌకరు, 'మాయాదేవి అపు రూప సౌందర్యవతి, విద్యావతి, గుణవతి, ఆమెను పోగొట్టు కున్న జమీందారు యమయాతన అనుభవిస్తున్నాడు. ఆమె బ్రతికున్న రోజులలో దివాణం కళకళలాడుతూ ఉండేది. నౌకర్లనూ, జమీప్రజలనూ బిడ్డల మాదిరిగా చూచుకొనే ఆమె మరణానికి జమీందారే కాదు, తలిదండ్రులే కాదు, జమీలోని ఆబాలగోపాలమూ విచారించేవారే."

'ఆమెకు విపరీతమైన ఘోషా భర్తకు కోపంవచ్చినా సరే అతడికి అత్యంత ఆత్మీయులైన మిత్రులకుకూడా దర్శన మిచ్చేది కాదు. ఎన్నడూ పరపురుషుని కంటబడి ఎరుగదు, ఆ ఒక్కవిషయంలోనే ఆమె భర్త అభిప్రాయానికి భిన్నంగా ప్రవర్తించింది. కడకు ఫొటోగ్రాఫర్‌చే ఫొటో తీయించడం కూడా ఆమె కిష్టంలేదు.'

'ఎప్పుడో, మాయాదేవికి పన్నెండేళ్ళ వయస్సులో వివాహమైంది. ఆ వివాహసమయంలో తీసిన ఫొటోనుబట్టి ఇప్పటి ఆకృతి ఊహించి చిత్రించమంటాడు జమీందారు. అది సాధ్యమా? ఎందరెందరో చిత్రకారులు వస్తున్నారు. వందలకు వందలు గ్రుమ్మరించి ఆ అత్యాశతో ఎదురుచూస్తున్నాడు జమీందారు; కాని ఒక్కటీ అతడికి సంతృప్తికరంగా లేదు. 'నా ఆకృతిని మీ కనులఎదుట నిలబెట్టే పటమైనా లేదు; ఇలా జరుగుతుందని తెలిస్తే తప్పకుండా ఒక ఫొటో తీయించుకొనేదాన్ని.' అని అంత్యదశలో విచారించింది మాయాదేవి చనిపోతూ.'

సుధాకర్ ఆలోచనలు పరిపరివిధాల పోయాయి. 'ఆమె పరిచారికే అంత అందంగా ఉంటే; ఆమె ఇంకెంత సౌందర్యంతో! అయినా అందరు చిత్రకారులు చిత్రించ లేనిది నేనుమాత్రం చిత్రించగలనా?' పై అంతస్తులో తన గదిలోకి వచ్చి ఆలోచనలో పడ్డాడు సుధాకర్. రాత్రీ, ఉదయమూ పరీక్షగా చూడలేదు కాని ఆ గదులన్నీ అత్యంత రమణీయంగా, మనోహరంగా ఉన్నాయి. 'ఇవి మాయదేవి నివశించినది!' అనుకోగానే అతడి ఒళ్లు ఒక్కసారి జలదరించింది. అంతప్రేమగా మెలగినవారు భౌతిక కాయం వీడగానే ఇహ లోకవాసులైన పూర్వాత్మీయుల నెల విస్మరించగలరో? హుం! మాయాప్రపంచం! ఎవరికి తెలుస్తుందీ మాయ!

ఆలోచనలతోనే రాత్రి ప్రారంభించిన చిత్రంపూరించ సాగాడు. 'చక్కగా వస్తోంది?' అని తనకు తానే మురిసి పోయాడు. 'కాని ఆమె మరొక్కసారి చూస్తే? ఆ నేత్రాల లోని కళనూ, వదనంలోని గాంభీర్యాన్నీ, విగ్రహంలోని నిండుదనాన్నీ మరొక్కసారి చూస్తేకాని పూర్తిగా చిత్రించడం అసంభవం. ఆమె మరొక్కసారి కబురంపితే? బాగుండ దేమో!'

సాయంత్రంవరకూ చిత్రించి సాయంకాలం అలా పొలాల పైకిపోయి చల్లగాలిలో తిరిగివచ్చాడు. రాత్రి భోజనానంతరం తిరిగి చిత్రీకరణ మొదలుపెట్టాడు కాని, 'ఆమెను తిరిగి చూచేదెలా? అసలు మళ్ళీ పగలు కన్పించ లేదేమిటి? బహుశః తనకా గది ఇచ్చినందుకు దివాన్జీ కోప పడ్డాడేమో! అందుకు భయపడి రావడంలేదా? లేక జమీాం దారు పరిచారికలు కూడ తప్పనిసరిగా ఘోషాలు పాటిం చాలా?' అనుకున్నాడు,

రాత్రిగదిలో ప్రక్కవేసి మంచినీరుంచి వెళ్ళిపోయాసు నౌకరు, అతడితో చెప్పబోయి తిరిగి ఆ ప్రయత్నం విరమిం చుకున్నాడు సుధాకర్. 'సరే, ఆమే కదా చిత్రించమన్నది? చూచుకోవాలనుంటే తనే వస్తుంది.' అనుకొని తలుపులు గడియవేసి దీక్షగా చిత్రానికి ఆఖరు మెరుగులు దిద్దసాగాడు, అలా ఎంతసేపు చిత్రించాడో అతడికే తెలియదు,

ఎక్కడో గడియారం ఠంగు ఠంగున రెండు కొట్టింది.

'హమ్మయ్య! తిరిగి ఆమెను చూడకపోయినా పూర్తిగా చిత్రించగలిగాను' అనుకొంటూ కుంచె ప్రక్క నుంచి చేతులు విదిలించాడు. తృప్తిగా నిట్టూర్చుతూ వెనుకకూ, పక్కకూ ఒక్కొక్క అడుగువేసి తలవంచుతూ అనేక కోణాలలో ఆ చిత్ర సౌందర్యాన్ని పరీక్షించి మురిసిపోతున్నాడు.

"సెభాష్!"

ఒక్కసారి గుండెలదిరిపోయాయి. 'ఎవరిదా కంఠం?' చటాలున వెనుదిరిగి చూచాడు. ఆమె!

"చాలా బాగుంది చిత్రం? సాక్షాత్తూ నేను నిల్చున్నట్లే ఉంది;"

"బయటినుంచి గడియ తీసేందు కేమైనా మార్గముందా?" అడిగాడు సుధాకర్ ఆశ్చర్యంగా.

"అలాగే అనుకోండి, మరి చిత్రం పూర్తయిందా?" ఇంకా మిగుళ్ళున్నాయా?" నవ్వుతూ అడిగింది.

"ఏమో, మీరే చూడండి!" చిరునవ్వుతో ఒక కుర్చీలో కూర్చున్నాడు,

ఆమె ఉత్సుకతతో చిత్రం పరీక్షిస్తున్నది! ఆమెను అతడు పరీక్షిస్తున్నాడు. అదేవేషం. తెల్లని మల్లెపూవువంటి వస్త్రాలు. సిగలో మల్లెపూలు. ఒక్క నగైనా లేదు. పెద్ద కుంకుమబొట్టు. అవే అగ్ని సదృశమైన నేత్రాలు—తీరని అశాంతితో తీక్షణతతో కలవరపెట్టే నేత్రాలు! వేషంచూచి

పరిచారి కనుకోవాలా—లేక ఉన్నత వంశానుగుణమైన ఆ రూపురేఖలనుబట్టి జమీందారీ కుటుంబంలోని స్త్రీ అని నిర్ణయించాలా? జమీందారు కుటుంబంలోనిది అంత సాధారణ వేషం ధరించడానికి వీలులేదు. ఇష్టమైనా కాకపోయినా తన వేషభాషలతో తన అంతస్థును నిలబెట్టాలి. భాషనేమో నగలు ధరించకపోవటం కాకుంటే, ఎంత బీదవాళ్ళైనా అంతకు తగిన నగలుంటాయి.

అసలామె ప్రవర్తనే వింతగా వుంది. అంతరాత్రివేళ అందరు నౌకర్లుండగా తనకే అతిథిమర్యాద బాధ్యతలున్నట్లు నదురూ బెదురూ లేకుండా తనను అన్ని అంతస్థులు దాటించి పైకి తీసుకువచ్చింది. అంతకుముందే ఆ నిశీథంలో రైల్వే స్టేషన్‌లో ఒంటరిగా కన్పించింది. తాను తిరిగి వచ్చేసరికి అప్పుడే ఎప్పుడో యిల్లు జేరిందో, ఆవరణలో నిశాచరిలా విహరిస్తున్నది. తొణుకూ, బెణుకూ లేకుండా దగ్గరకూర్చుని కబుర్లు చెప్పింది. తెల్లవారుఝామువరకూ తన చుట్టూ తిరుగుతూనే వుంది. మళ్ళీ ఇప్పుడూ అదే టైము. రాత్రి రెండుగంటలసమయంలో నిస్సంకోచంగా తన గదికివచ్చింది. పగలుమాత్రం ఎక్కడా కన్పించలేదు. శంకించవలసినదే!

"చాలా బాగుంది. చాలా త్వరగా కూడా పూర్తి చేశారు." ఆ కంఠం విని ఆలోచనలో వున్న అతడు "చిత్తం" అంటూ లేచి నిల్చున్నాడు.

"పగలు ఒక్కసారి కన్పిస్తారేమో, మాట్లాడుదామనుకున్నాను."

"విలువపడలేదు," ముక్తసరిగా అన్నది.

"ఇంతకూ తమరుజమీందారుగారికి........"

"ఏమౌతాననా? తమ కనవసరం ఆ ఆరాలన్నీ."

"చిత్రం........అయితే నాకీ గదిచ్చారేమిటి?"

"ఏం?"

'కంఠంలో అదే తీవ్రత! కన్నులలో అదే తీక్ష్ణత! సందేహంలేదు. తప్పకుండా జమీందారు చెల్లెలో, మరదలో అయ్యుంటుంది. లేకపోతే అంత అధికారదర్ప మెక్కడినుంచి వస్తుంది?'

"ఏం? ఎందుకు సందేహం?" తిరిగి రెట్టించింది.

"జమీందారుగారికి కోపం వస్తుందనీ........"

"ఎవరన్నారు? ఇచ్చినదాననే నేను!" శరీరం జలదరింప జేసే కంఠస్వరం,

"చిత్రం."

"రేపు రాగానే జమీందారు కిది చూపండి. ఇంత గొప్ప చిత్రకారుడికి మంచి బహుమానం లభిస్తుంది. మైమరచిపోతారు వస్తాను మరి."

శరవేగంతో వెళ్ళిపోయింది.

ఆ పొగడ్తకు ఉబ్బి, తబ్బిబ్బయిపోయాడు సుధాకర్. 'బహుమానం లభిస్తుందట! ఈ చిత్రానికే యింత యిదైతే

ఇక అసలు జమీందారిణి చిత్రం గీస్తే ఎంత ఘనతో!' అను కుంటూ తృప్తిగా నిద్రపోయాడు.

మర్నాడు ఉదయం కాలకృత్యాలు ముగించుకుని తన గదిలో కూర్చున్నాడు సుధాకర్. చిత్రానికి దుమ్ము పడ కుండా ఒక తెర కప్పి, తర్వాత ఏం చేయాలో అని ఆలో చిస్తున్నాడు. ఒక అరగంట అలా బయటకు చూస్తూ నిల్చు న్నాడు కిటికీలోంచి. కారుహారన్ విన్పించింది సమీపంలో. వెంటనే దివాణంలో కలకలం రేగింది. నౌకర్లందరూ అటూ ఇటూ పరుగులెత్తసాగారు. నాలుగురైదుగురు కారుకు ఎదురేగారు. ఆకుపచ్చని కారు ఉదయభానుని బంగారు కిరణాలలో మిలమిల మెరుస్తూ గేటులోంచి దూసుకువచ్చి కాంపౌండులో ఆగింది.

డ్రైవరు దిగి, తలుపుతీసి పట్టుకోగా ఆజానుబాహు డైన సుందర యువకుడు దిగాడు కారులోనుంచి. అతడే జమీందారు! కారుదిగుతూనే అతను దివాన్జీమీదకు దృష్టి నిలిపాడు. జమీందారు పరోక్షంలో జరిగిన విశేషాలను విన్న వించుతూ వెనుకనే నడుస్తున్నారు దివాన్.

'పాపం! అందంగానే ఉన్నా వాడిపోయినట్లున్నాడు. బెంగ కాబోలు! అని సుధాకరు తలపోస్తూ ఉండగానే ఒక నౌఖరు పరుగుపరుగున వచ్చాడు? "జమీందారు బాబు తమర్ని పిలుస్తున్నా"రంటూ, తడబడే అడుగులతో అతని వెనుకనే నడిచాడు సుధాకర్.

హాల్లో పట్టు పరుపుల సోఫాలో అసీనుడై వున్నాడు. జమీందారు. నిప్పులు చెరగుతూన్న నేత్రాలతో. చుట్టూ దివానూ, నౌకర్లూ చేతులు నులుపుకుంటూ నిల్చున్నారు. నమ్రతగా వెళ్ళి నమస్కరించాడు సుధాకర్.

"ఎవరు మీరు?" తీవ్రంగా అడిగాడు, జమీందారు.

చెప్పుకున్నాడు సుధాకర్.

"ఎవరి అనుమతితో తమ రా పై అంతస్తులకు వెళ్ళారు' నా ఇంట్లో అతిథి అభ్యాగతులకు ఆదరణ లోప మేమీ ఉండదు. కాని అది ఆధారంచేసుకొని నా నియమా లనే ఉల్లంఘించడం నేను సహించలేనిది. చిత్రం విషయం ఆధారంగా చేసుకుని దివాణంలోకి ఈ విధంగా రాక పోక లెక్కవై పోయాయి," బహుమూర ప్రమాణంలో బడలి వున్నాడేమో? అతని మాకుడు కెక్కడా అంతులేకుండా వుంది.

"క్షమించండి, నేను చిత్రకారుడినే కాని ఆ విధంగా మోసంచేసేవాడిని మాత్రం కాదు, పట్నంలో బ్యాంకి ఏజెంటును. స్వగ్రామం వెళ్ళి మొన్న సాయంత్రం తిరిగి వస్తున్నాను. ఇక్కడ నది దాటుతుండగా పడవ సరంగు చెప్పాడు, మాయాదేవిగారి చిత్రం గీయాలని, కాని పిలువని పేరంటమని నేను రాలేదు. స్టేషనుకు వెళ్ళేసరికి రైలు దాటి పోయింది. మళ్ళీ తిరిగి నిన్నరాత్రిగాని నాకు బండిలేదు, అనేకులు గియ్యలేని ఆ మాయాదేవిగారి చిత్రం సాధ్యమైతే

ఆ విరామసమయంలో గీసి తమకు తృప్తి కలిగించవచ్చనే ఆశతో వచ్చాను; కాని ధనాశతో కాదు. ఆ రాత్రి పది కొండు గంటలకు నేను వచ్చేసరికి అందరూ నిద్రలో ఉన్నారు. ఆ అమ్మగారెవరో గేటుతీసి స్వయంగా నన్ను అంతస్థుకు తోడ్కొనిపోయారు."

జమీందారు కనుబొమలు చిట్లించాడు. "అంతగొప్ప చిత్రకారుడివా! అయినా ఎవరా అమ్మగారు? ఇది ఇప్పుడే తేలాలి. నా మాయ నివసించిన గదిలో మరొకళ్లు అడుగెట్టడమా" తీక్షణంగా గుమాస్తా దిస చూచాడు. యజమాని కళ్ళలోనే అతడి ఆజ్ఞను చదివేసి పరుగెత్తాడు గుమాస్తా లోనికి.

ఇంట్లోని పరివారమంతా హాలులోకి వచ్చారు. "ఎవరిందులో మీకు పైన బస యిచ్చినది?" సూటిగా ప్రశ్నించాడు జమీందారు.

సుధాకర్ ఒక్కసారి తలెత్తాడు. జమీందారు కుటుంబమంతా ఒకదెస నిల్చుని వింతగా చూస్తున్నారు. వారిలో అసలు యువతులే లేరు. తల విదిలిస్తూ మరో దిక్కుకు చూచాడు. దాసదాసీలంతా నిలబడివున్నారు వారిలోనూ లేదా యువతి!

"వీరిలో ఆమె లేదు." అన్నాడు మెల్లగా సుధాకర్.

"ఇంతకుమించి మా దివాణంలో ఇక ఎవరూ లేరే?" ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు దివాన్.

"డామిట్!" కోపంగా నేల తన్నుతూ లేచాడు జమీందారు.

"ఇందులో ఏదో మోసముంది. అసలు నువ్వెవరు? ఎలా వచ్చావ్ లోపలికి?"

"అయితే తమరు నన్ను శంకిస్తున్నారన్నమాట?" సుధాకర్ కూడ నిర్మొహమాటంగానే సూటిగా ప్రశ్నించాడు.

"ఆ యువతి వీరిలో లేరు. కాని తమరు పైకి దయ చేస్తే ఆమె ఎవరో తెలుసుకోగలరు. తమరు వచ్చేవరకూ కాలక్షేపంగా నేనామె చిత్రం గీశాను."

వడివడిగా జమీందారు మెట్లపై కురికాడు. ఒక్కొ౹ అంగకు రెండేసిమెట్ల చొప్పున దూకేస్తున్నాడు. వెనుకనే పరివారమూ, సుధాకర్ అనుసరించాడు.

'విగతజీవియైనా ఆ భార్యపై ఎంత ప్రత్యేకాభిమానం? ఆమె ఎంత అదృష్టవంతురాలు!' అనుకొన్నాడు సుధాకర్, అంతటి అవమానకర పరిస్థితిలోనూ.

"ఏదీ? ఆ చిత్రం చూపండి?" గది దద్దరిల్లేలా అరిచాడు జమీందారు.

మెల్లగా చిత్రం దగ్గరకు నడచి తెర తొలగించాడు సుధాకర్.

"మాయాదేవి!!" అందరూ ముక్తకంఠంతో ఆశ్చర్యంగా ఉచ్చరించిన ఆ శబ్దానికి ఆ భవనమే కాదు, ఆ ఎస్టేటే దద్దరిల్లింది.

సుధాకరు గుండెలుకూడ దద్దరిల్లి దడదడలాడాయి గజగజ వణకిపోసాగాడు.

"మాయా, మాయా!" చిత్రాన్ని గుండెలకు హత్తుకొని విలపిస్తూడే ఉన్నాడు జమీందారు.

సుధాకర్ తన సూట్‌కేస్‌తో గబగబ మేడదిగి అదిరే గుండెలతో, తడబడే కాళ్ళతో, చలించే కనులతో నడక సాగించాడు. "మాయ! మాయ!" అని గొణుక్కుంటూ.